

Sygn. akt *I ACa 805/18*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia: Mikołaj Tomaszewski

Sędziowie: Mariola Głowacka /spr./

Piotr Górecki

Protokolant: st.sekr.sąd. Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **C. W.**

przeciwko **Skarbowi Państwa- Wojewodzie (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 25 kwietnia 2018 r. sygn. akt XVIII C 1589/17

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego, odstępując od obciążenia powoda pozostałą częścią tych kosztów;
2. w pozostałym zakresie apelację oddala;
3. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2.000 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, odstępując od obciążenia powoda pozostałą częścią tych kosztów.

Piotr Górecki Mikołaj Tomaszewski Mariola Głowacka

--	--	--

UZASADNIENIE

Powód C. W. pozwem wniesionym do Sądu Okręgowego w Kaliszu w dniu 3 marca 2017r. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty 300.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2014r. do dnia zapłaty oraz zwrot kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa

procesowego według norm przepisanych. Kwota dochodzona pozwem stanowi odszkodowanie za przejętą na rzecz Skarbu Państwa nieruchomość położoną w miejscowości K. wykaz (...), jednakże w uzasadnieniu do pozwu wskazano nadto, że powód dochodzi także utraconych korzyści.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę (...) w odpowiedzi na pozew z dnia 4 sierpnia 2017r. podniósł zarzut braku właściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Kaliszu i wniósł o przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi miejscowo właściwemu tj. Sądowi Okręgowemu w Warszawie, a nadto o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. Sąd Okręgowy w Kaliszu postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017r. ustalił jako statio fisci pozwanego Skarbu Państwa Wojewodę (...) oraz stwierdził swą niewłaściwość miejscową i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu jako rzeczowo i miejscowo właściwemu.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) w piśmie z dnia 27 listopada 2017r. podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie tj. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody (...) kosztów procesu według norm przepisanych w tym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2018r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że od 1926r. właścicielami nieruchomości położonej w miejscowości K. zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...) o powierzchni 1,4133 ha byli S. i J. W.. Pismem z dnia 12 listopada 1931r. S. i J. W. oświadczyli, że sprzedali O. H. i jego żonie A. H. część nieruchomości K. karta 22 tj. parcelę katastralną (...). Jednocześnie zezwolili O. i A. H. na wpisanie w księdze wieczystej powyższej nieruchomości ostrzeżenia celem zabezpieczenia ich roszczenia wobec S. i J. W.. Kontraktem kupna - sprzedaży nr (...)dnia 18 czerwca 1934r. S. i J. W. sprzedali przedmiotową nieruchomość O. i A. H.. Przewłaszczenie na rzecz kupujących miało nastąpić po udzieleniu zezwolenia na przewłaszczenie przez właściwe władze. Jednocześnie w oświadczeniu z dnia 18 czerwca 1934r. nr(...) S. i J. W. oświadczyli, że z braku zezwolenia na przewłaszczenie opisanych wyżej parcel nie doszło do ich przewłaszczenia na rzecz O. i A. H.. Jednocześnie małżonkowie W. wnieśli o utworzenie dla tych parcel nowej księgi wieczystej. W razie braku zgody na przewłaszczenie małżonkom H. miał przysługiwać od małżonków W. zwrot ceny kupna i wszelkich kosztów. Celem zabezpieczenia tych roszczeń na przedmiotowych parcelach miała być utworzona hipoteka zabezpieczająca do maksymalnej wysokości 4.000 zł w złocie. Sąd Okręgowy w Ostrowie w wyroku z dnia 20 października 1936r. po rozpoznaniu sprawy z powództwa S. i J. małżonków W. przeciwko O. i A. małżonkom H. oddalił żądania powodów. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że zawarty między stronami kontrakt z dnia 5 grudnia 1930r. nie został zatwierdzony przez władze administracyjne, co należy ocenić jako zawarcie kontraktu pod warunkiem rozwiązującym, co z kolei doprowadziło do wniosku, że kontrakt ten nie był ważny. Jednakże nie dotyczyło to tej części kontraktu w myśl której pozwani małżonkowie H. mogli posiadać i użytkować, a także sprzedać nieruchomość w imieniu powodów małżonków W.. Do września 1939r. O. i A. H. nie zostali wpisani jako właściciele w księdze wieczystej. Dnia 25 listopada 1942r. jako właścicielkę nieruchomości w księdze wieczystej K. wykaz (...) wpisano A. M., wdowę H. na podstawie czynności notarialnych z dnia 16 lipca 1941r., z dnia 11 lutego 1942r. oraz z dnia 19 sierpnia 1942r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że przejęcie nieruchomości na własność Skarbu Państwa nastąpiło na wniosek Wojewódzkiego (...) (...) w P. (nr (...)) z dnia 15 lutego 1946r. skierowany do Sądu Grodzkiego Wydział Hipoteczny w K. o wpisanie jako właściciela przedmiotowej nieruchomości Skarbu Państwa. Na podstawie art. 2 dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. i wniosku Wojewódzkiego (...) (...) w P. z dnia 15 lutego (...). nieruchomość została przejęta przez Skarb Państwa – Wojewódzki Urząd(...)w P.. Orzeczeniem z dnia 10 kwietnia 1952r. Wojewódzka Komisja (...)w P. oddaliła odwołanie J. W. od orzeczenia Powiatowej Komisji Ziemskiej w K. z dnia 16 marca 1950r. przyznającego Z. K. (1) nieruchomość rolną o powierzchni 1,41 ha w gromadzie K..

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Sąd Powiatowy w O. postanowieniem o stwierdzeniu praw do spadku z dnia 29 września 1959r. sygn. akt I Ns 1116/59 stwierdził, że po S. W. zmarłym dnia (...) w K. z mocy ustawy dziedziczą J. W. w 1/4 części spadku i M. W. (1), M. W. (2), H. A. i C. W. każde w 3/16 części spadku. Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia postanowieniem z dnia 2 października 2006r. sygn. akt IX Ns 378/06 stwierdził, że spadek po M. W. (1) zmarłym dnia 11 lutego 2006r. nabył M. W. (3) w całości. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 27 marca 2007r. sygn. akt I Ns 946/06 stwierdził, że spadek po J. W. zmarłej w dniu 3 czerwca 1984r. w K. nabyli M. W. (2), M. W. (1), C. W. i H. A. każde po 1/4 części spadku. Jednocześnie Sąd stwierdził, że spadek po M. W. (2) zmarłym dnia 24 lipca 1992r. w K. nabyli M. W. (1), C. W. i H. A. każde po 1/3 części. Sąd Rejonowy w Krotoszynie postanowieniem z dnia 24 maja 2007r. sygn. akt I Ns 150/07 stwierdził, że spadek po H. A. nabyli J. A., Z. A. i R. A. każde po 1/3 części. Sąd Rejonowy w Krotoszynie postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2008r. sygn. akt I Ns 61/08 stwierdził, że spadek po J. A. nabyli R. A. i Z. A. każde w 1/2 części. M. W. (3), Z. A. i R. A. umową z dnia 4 maja 2009r. darowali powodowi swoje udziały w roszczeniu o odzyskanie przedmiotowej nieruchomości oraz wszelkie związane z tym roszczeniem prawa w tym prawo do odszkodowania za utratę własności, prawo do odszkodowania za szkody wyrządzone rażącym naruszeniem prawa przez pozwanego oraz prawo do odsetek za zwłokę.

Sąd Okręgowy ustalił, że kolejni posiadacze roszczeń do przedmiotowej nieruchomości podejmowali próby jej odzyskania. Dnia 17 kwietnia 1959r. J. W. w piśmie skierowanym do Ministerstwa Rolnictwa wniosła o uchylenie decyzji Wojewódzkiego (...) (...) w P., z dnia 15 lutego 1946r. stwierdzającej, że nieruchomość figurująca w księdze wieczystej Sądu Powiatowego w O. K. wykaz (...) przeszła na własność Skarbu Państwa na podstawie przepisów dekretu z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. Nr 3 z 1945r., poz. 13) oraz o uchylenie orzeczenia Powiatowej Komisji (...) w K. z dnia 16 marca 1950r. i orzeczenia Wojewódzkiej Komisji Ziemskiej w P. z dnia 10 kwietnia 1952r. nr (...) przydzielającej przedmiotową nieruchomość Z. K. (1). Dnia 21 lutego 1990r. powód zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o interwencję w sprawie. Wniosek ten został przekazany, zgodnie z właściwością, Ministerstwu Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W piśmie z dnia 6 kwietnia 2006r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazało, że organem właściwym do stwierdzenia nieważności decyzji o przejęciu nieruchomości jest Samorządowe Kolegium Odwoławcze. Powód pismem z dnia 21 marca 1990r. powód zwrócił się do Urzędu Wojewódzkiego w K. o zwrot przedmiotowej nieruchomości. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi postanowieniem z dnia 20 maja 2013r. utrzymał w mocy postanowienie Wojewody (...) z dnia 25 lutego 2013r. W uzasadnieniu wskazano, że potwierdzenie przejęcia nieruchomości w trybie dekretu następowało przez wpisanie Skarbu Państwa jako właściciela do księgi hipotecznej (gruntowej) na wniosek Wojewódzkiego (...) (...) w oparciu o zaświadczenie stwierdzające, że nieruchomość ziemską jest przeznaczona na cele reformy rolnej. Zakwestionowane przez powoda pismo z dnia 15 lutego 1946r. miało charakter zaświadczenia na potrzeby wieczysto-księgowo, że przedmiotowa nieruchomość jest przeznaczona na cele reformy rolnej, zaś przejęcie majątku na rzecz Skarbu Państwa nastąpiło z mocy samego prawa. Zaświadczenie nie jest formą rozstrzygnięcia podlegającą ocenie w trybie stwierdzenia nieważności. Wojewoda (...) decyzją z dnia 31 stycznia 2014r. stwierdził, że nieruchomość położona w miejscowości K. gmina R., powiat (...), zapisana w księdze wieczystej K. tom I wykaz(...)o powierzchni 1,4133 ha stanowiąca była własność małżonków S. i J. W. nie podlegała pod działanie przepisu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Art. 2 ust. 1 lit. e dekretu stanowił, że na cele reformy rolnej przeznaczone były nieruchomości ziemskie stanowiące własność lub współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekraczał bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw (...), (...) i (...), jeżeli ich rozmiar łączny przekraczał 100 ha powierzchni ogólnej, niezależnie od powierzchni użytków rolnych. Zgodnie z art. 2 ust. 2 w/w dekretu nieważne są wszystkie prawne lub fizyczne działy nieruchomości ziemskich wymienionych w art. 2 ust. 1 lit. e dokonane po 1 września 1939r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim w sprawie z powództwa C. W. przeciwko Skarbowi Państwa – Staroście (...) o ustalenie wyrokiem z dnia 15 lutego 2016r. oddalił powództwo sygn. akt I C 477/15. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, że jeśli powód chciał odzyskać mienie zabrane mu przez Państwo Polskie, to mógł skorzystać z innych instrumentów dochodzenia swoich praw np. powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym albo powództwa o świadczenie. Istnienie innych możliwości dochodzenia swoich praw, które w dodatku zapewniają pełniejszą ochronę interesów powoda, wyklucza istnienie interesu prawnego

w wytoczeniu powództwa z art. 189 k.p.c. Apelacja powoda wniesiona od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 20 października 2016r. sygn. akt II Ca 240/16.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód C. W. oraz M. W. (3), Z. A. i R. A. pozwem z dnia 5 czerwca 2010r. wniesionym do Sądu Okręgowego w Kaliszu domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę (...) kwoty 197.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lipca 2007r. do dnia zapłaty oraz zwrot kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podstawą roszczeń powodów było wydanie z naruszeniem prawa decyzji o przejęciu nieruchomości należącej do powodów na własność Skarbu Państwa. Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 27 grudnia 2012r. sygn. akt I C 895/10 zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty (...) na rzecz powoda C. W. kwotę 19.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 sierpnia 2012r., w pozostałym zakresie powództwo oddalił, ponadto zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Starosty (...) na rzecz powoda C. W. kwotę 2.530,91 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 4 lutego 2013r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż dochodzone pozwem roszczenie przedawniło się.

Sąd Okręgowy uznał, że powód posiada legitymację czynną w niniejszym procesie. Prawo powoda do roszczeń wynikających z przejęcia na własność przedmiotowej nieruchomości przez Skarb Państwa zostało odniesione do spadku po S. W.. Po śmierci S. W. zgodnie z postanowieniem Sądu Powiatowego w O. z dnia 29 września 1959r. sygn. akt I Ns 1116/59 powód odziedziczył 3/16 spadku. Następnie po śmierci J. W., zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 27 marca 2007r. sygn. akt I Ns 946/06 powód odziedziczył 1/4 części spadku, co oznacza, że jego udział w prawach majątkowych do przedmiotowej nieruchomości wynosił wtedy (...) Natomiast po śmierci M. W. (2) udziały powoda w prawach majątkowych po S. W. wzrosły do (...). Po śmierci J. W. zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 27 marca 2007r. udziały M. W. (1) w prawach majątkowych po S. W. wynosiły 4/16. Natomiast po śmierci M. W. (2) udziały M. W. (1) w prawach majątkowych po S. W. wzrosły do (...). Udziały M. W. (1) w prawach majątkowych po S. W. w wysokości 1/3 odziedziczył M. W. (3) zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia z dnia 2 października 2006r. sygn. akt IX Ns 378/06. Sąd Rejonowy w Krotoszynie postanowieniem z dnia 24 maja 2007r. sygn. akt I Ns 150/07 stwierdził, że spadek po H. A. nabyli J. A., Z. A. i R. A. każde po 1/3 części spadku. Zatem ich udziały w prawach majątkowych po S. W. wynosiły po 1/9. Sąd Rejonowy w Krotoszynie postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2008r. sygn. akt I Ns 61/08 stwierdził, że spadek po J. A. nabyli R. A. i Z. A. każde w 1/2 części. Zatem ich udziały w prawach majątkowych po S. W. wynosiły po (...) Zgodnie z umową z dnia 4 maja 2009r. M. W. (3), Z. A. i R. A. darowali powodowi swoje udziały co do roszczenia o odzyskanie przedmiotowej nieruchomości. W konsekwencji Sąd uznał, że powód stał się jedynym podmiotem uprawnionym do dochodzenia roszczenia o odzyskanie przedmiotowej nieruchomości. Po części swoje prawa wywodził z faktu dziedziczenia, a po części z powołanej wyżej umowy.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zdarzeniami prawnymi z których wynika szkoda są decyzje z dnia 6 sierpnia 1960r. Wydziału (...) (...) w P. i wcześniejsza z dnia 14 maja 1960r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O.. Do powstania tych zdarzeń doszło przed dniem 1 września 2004r., a więc przed uchyceniem art. 160 k.p.a. przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692). Zgodnie z przepisami intertemporalnymi (art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r.) do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy stosuje się przepisy art. 417, 419, 420, 420¹, 420² i 421 k.c. oraz art. 153, 160 i 161 § 5 k.p.a. Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. W niniejszej sprawie do przypisania pozwanemu odpowiedzialności odszkodowawczej w świetle art. 160 k.p.a. konieczne było stwierdzenie wydania wadliwej decyzji oraz wydanie decyzji stwierdzającej nieważność wcześniejszej decyzji. Powstanie szkody wiąże się ze zdarzeniem jakim było wydanie decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność decyzji, nie było bowiem możliwe skuteczne dochodzenie odszkodowania do czasu, kiedy decyzja wyrządzająca szkodę nie była podważona na

drodze prawnej. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012r., sygn. akt II CSK 399/11 w myśl art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw art. 160 k.p.a. ma zastosowanie w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną podjętą przed dniem 1 września 2004r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu.

Sąd pierwszej instancji uznał, że w niniejszej sprawie decyzja stwierdzająca niezgodność z prawem decyzji wyrażającej szkodę stała się ostateczna z dniem 17 kwietnia 2008r., to jest z dniem, kiedy Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę powoda. Dopiero od tego momentu biegnie trzyletni termin do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego. Powód wniósł pozew w niniejszej sprawie w dniu 6 marca 2017r., a więc już po upływie okresu przedawnienia. Zgodnie bowiem z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W takiej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu. Faktu tego nie zmienia to, że w dniu 31 stycznia 2014r. Wojewoda (...) wydał decyzję w sprawie SN – IV. (...)64.2013.2, gdyż okoliczność stwierdzona pozewem nie miała wpływu na ewentualną możliwość dochodzenia przez powoda roszczeń w niniejszej sprawie. Z faktu tego winien sobie zdawać sprawę także powód, bowiem przed wydaniem tej decyzji dochodził już swoich roszczeń w związku z przedmiotową nieruchomością i to skutecznie. W niniejszym procesie powód dochodził innych roszczeń (związanych z inną częścią nieruchomości), niż te już uprzednio dochodzone. W takim przypadku Sąd nie uznał, żeby miała miejsce powaga rzeczy osadzonej. Nie można też mówić o przerwaniu biegu przedawnienia roszczeń powoda. Lecz jeśli nawet rozważać kwestię przerwania biegu przedawnienia poprzez wytoczenie opisanego wcześniej powództwa to i tak roszczenie powoda uległo przedawnieniu, bowiem orzeczenie w sprawie o sygn. akt I C 895/10 uprawomocniło się dnia 4 lutego 2013r., a powód przedmiotowy pozew złożył w marcu 2017r. Sąd podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia okazał się skuteczny. Tym samym Sąd nie badał już czy powód poniósł faktycznie szkodę, aczkolwiek kwestia tą zajmował się już Sąd Okręgowy w Koninie w sprawie I C 895/10, a także jaka jest ewentualna wysokość szkody. W konsekwencji Sąd oddalił wnioski o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych jako bezprzedmiotowe. Sąd nie prowadził także postępowania w szerszym zakresie, gdyż strony dalszych wniosków dowodowych nie składały.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 31 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 15 grudnia 2016r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016r. poz. 2261) w zw. z § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 maja 2017r. w sprawie osób prawnych zastępowanych przez Prokuratorie Generalną Rzeczypospolitej Polskiej oraz opłat ponoszonych za usługi prawne świadczone przez Prokuratorie Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, a także opłat za przeprowadzenie postępowania przed Sądem Polubownym przy Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2017.938) zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód C. W. zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie podczas, gdy całokształt okoliczności dotyczących powoda i charakter dochodzonego roszczenia uzasadnia nie obciążenie w ogóle strony powodowej kosztami. Powód zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie podczas, gdy podniesienie zarzutu przedawnienia przez pozwanego, mając na uwadze konsekwentne i regularne działania podejmowane przez powoda począwszy od 1990r. mające na celu odzyskanie nieruchomości, jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego oraz art. 417 § 1 k.c. polegające na błędnej subsumpcji ustalonego stanu faktycznego pod normę prawa materialnego wyrażające się w uznaniu, że zdarzeniami prawnymi wyrażającymi szkodę są decyzje z dnia 6 sierpnia 1960r. Wydziału (...) i (...) wcześniejsza z dnia 14 maja 1960r. Prezydium Rady Narodowej w O. podczas, gdy decyzje te dotyczyły jedynie nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...) o powierzchni 0.1250 ha, a powód dochodzi odszkodowania za przejęcie przez Skarb Państwa nieruchomości zapisanej w księdze Wieczystej K. tom I Wykaz (...)

W oparciu o tak sformułowane zarzuty w związku z nierozpoznanie istoty sprawy powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie z ostrożności procesowej na wypadek nieuwzględnienia apelacji powód wniósł na podstawie art. 102 k.p.c. o nie obciążenie powoda kosztami postępowania apelacyjnego w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji powoda w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych w tym na podstawie art. 32 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 15 grudnia 2016r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2016 poz. 2261) kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie wyłącznie w zakresie wysokości kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych w pkt 2 wyroku od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, w pozostałym zakresie została oddalona.

Sąd Apelacyjny podzielił uznanie Sądu pierwszej instancji, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu jednakże nie zaakceptował argumentacji Sądu Okręgowego w tym zakresie. Powód w niniejszym postępowaniu dochodzi roszczenia za szkodę wynikającą z bezprawnego przejęcia na własność Skarbu Państwa nieruchomości K. wykaz (...). Przywołane przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu do wyroku orzeczenia tj. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. dnia 17 kwietnia 2008r. sygn. akt III SA/Po 823/07 (vide: k. 22- 26 akt IC 895/10 Sądu Okręgowego w Kaliszu), orzeczenie Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O. z dnia 14 maja 1960r. o przejęciu na własność Państwa nieruchomości rolnej (vide: k. 79 akt IC 895/10 Sądu Okręgowego w Kaliszu) i orzeczenie Wydziału (...) i (...) w P. z dnia 6 sierpnia 1960r. (vide: k. 106 akt IC 895/10 Sądu Okręgowego w Kaliszu) dotyczą nieruchomości K. wykaz (...) a więc nieruchomości z której przejściem własności na rzecz Skarbu Państwa powód w niniejszym procesie nie wiąże swojego roszczenia.

Jak chodzi o nieruchomość, której dotyczy spór tj. Koryta wykaz (...) wskazać należy, że powód w dniu 3 lipca 2013r. wystąpił do Wojewody (...) o wydanie decyzji stwierdzającej, że nieruchomość stanowiąca przed dniem 1 września 1939r. współwłasność małżonków S. W. i J. W. położona w miejscowości K., zapisana w księdze wieczystej K. tom I wykaz (...) o powierzchni 1,4133 ha nie podpadała pod przepis art. 2 ustęp 1 litera e dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. Nr 10, poz. 51 z późn. zm.). Wojewoda (...) decyzją z dnia 31 stycznia 2014r. stwierdził, że w/w nieruchomość nie podlegała pod działanie przepisu art. 2 ustęp 1 litera e w/w dekretu (...) Komitetu (...) (vide: k. 15 akt). Z powyższego wynika, że powód podstawę prawną przejęcia tejże nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa upatrywał w art. 2 ustęp 1 litera e dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (j.t. Dz. U. 1945.3.13) który to przepis stanowi, że na cele reformy rolnej przeznaczone będą nieruchomości rolne stanowiące własność lub współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekracza bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw (...), (...) i (...) jeżeli ich rozmiar łączny przekracza 100 ha powierzchni ogólnej, niezależnie od wielkości użytków rolnych tej powierzchni.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 22 listopada 2012r. II CSK 128/12 (OSNC 2013/6/79) wskazał, że termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych za szkodę poniesioną wskutek bezprawnego zbycia przez Skarb Państwa nieruchomości wadliwie przejętej na podstawie art. 2 ustęp 1 litera e w/w dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej rozpoczyna bieg od dnia wydania decyzji administracyjnej w trybie § 5 rozporządzenia z dnia 1 marca 1945r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, jednak w każdym wypadku roszczenie to ulega przedawnieniu z upływem dziesięciu lat od dnia zbycia nieruchomości (art. 442 § 1 zdanie drugie k.c.). Sąd

Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 29 marca 2017r. I CSK 405/16 (LEX nr 2331711) wskazał, że termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych za szkodę poniesioną wskutek zdarzenia pozostającego w związku z wadliwym wykonaniem dekretu z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej - stosownie do art. 442¹ § 1 k.c. (poprzednio art. 442 § 1 k.c.) - rozpoczyna bieg od dnia wydania decyzji administracyjnej na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej z tym, że w każdym wypadku roszczenie to ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia zdarzenia wywołującego szkodę. Sąd Apelacyjny powyższe stanowiska Sądu Najwyższego akceptuje.

Pełnomocnik powoda na rozprawie przed Sądem Okręgowym w dniu 28 lutego 2018r. podał, że „causą roszczenia odszkodowawczego jest przejęcie nieruchomości w 1946r.” (vide: k. 119 akt). Zaś w apelacji zarzucił, że „zdarzeniem wywołującym szkodę na gruncie zaistniałej sytuacji była sprzedaż nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. tom I wykaz (...) nie będącej w istocie własnością Skarbu Państwa” (vide: k. 161 akt). Za zdarzenie od którego zaczął bieg termin przedawnienia roszczenia należy uznać datę sprzedaży nieruchomości czy też jej nabycia przez osobę trzecią. Z. K. (2) przyznano tą nieruchomość orzeczeniem Powiatowej Komisji Ziemskiej w K. z dnia 16 marca 1950r. (vide: k. 94 akt), później zaś nadaniem ziemi w dniu 27 sierpnia 1963r. Z odpisu skróconego z ksiąg wieczystych K. wykaz (...) oraz K. wykaz (...) wynika, że umowa sprzedaży nieruchomości miała miejsce w dniu 27 września 1989r. (vide: k. 11 akt) przy czym z pisma powoda z dnia 21 marca 1990r. adresowanego do Wojewody K. wynika, że wiedział on już wówczas o sprzedaży we wrześniu 1989r. nieruchomości Z. K. (2). (vide: k. 22 akt). Licząc więc 10 lat nawet od 27 września 1989r. to dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia upłynął w dniu 27 września 1999r. Przyjmując zaś, że termin przedawnienia zaczął biec od 16 marca 1950r. lub 27 sierpnia 1963r. oraz uwzględniając zawieszenie jego biegu do dnia 4 czerwca 1989r. to i tak termin przedawnienia roszczenia upłynął w dniu 4 czerwca 1999r. Pozew zaś został wniesiony do Sądu Okręgowego w Kaliszu w dniu 3 marca 2017r. (vide: k. 50 akt), a więc po upływie prawie 27 lat licząc od czerwca 1989r. Zdaniem Sądu zgłoszone w pozwie roszczenie obejmujące odszkodowanie za przejętą nieruchomość, mające swe źródło w zdarzeniu sprzed ponad 50 lat, mogło być dochodzone bez przeszkód od czerwca czy września 1989r. Od tego czasu nie zaistniały już żadne szczególne okoliczności, które usprawiedliwiłyby przekroczenie terminu przedawnienia o ponad 26 lat. W konsekwencji Sąd Apelacyjny podzielił uznanie Sądu pierwszej instancji, że roszczenie dochodzone pozwem uległo przedawnieniu.

Zdaniem Sądu nie istniały żadne przeciwwskazania do wystąpienia przez powoda (innych spadkobierców) najpóźniej w czerwcu lub we wrześniu 1989r. na drodze administracyjnej o orzeczenie, na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U.1945.10.51), że nieruchomość rolna K. wykaz (...), nie podpadała pod działanie przepisów w/w dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powód nie wyjaśnił przyczyny dlaczego dopiero w dniu 3 lipca 2013r. złożył wniosek do Wojewody (...) o orzeczenie, że nieruchomość rolna K. wykaz (...), nie podpadała pod działanie przepisów w/w dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Karty informacyjne leczenia szpitalnego powoda załączone zostały do apelacji i do pisma powoda z dnia 11 lipca 2018r. Z karty informacyjnej leczenia szpitalnego z dnia 5 sierpnia 2005r. wynika, że powód przebywał w Szpitalu od 27 czerwca 2005r. do 5 sierpnia 2005r. (vide: k. 162 akt), nadto od 20 stycznia 2003r. do 21 lutego 2003r. (vide: k. 163 akt) oraz od 8 grudnia 2000r. do 29 maja 2001r. (vide: k. 164 akt). W karcie informacyjnej z leczenia szpitalnego z dnia 15 czerwca 2014r. odnotowano, że powód przebywał w Szpitalu od 15 czerwca 2014r. godz. 10.40 do 15 czerwca 2014r. godz. 14.40 (vide: k. 170 akt), a więc 4 godziny. W karcie leczenia szpitalnego z dnia 22 kwietnia 2016r. odnotowano, że powód w Szpitalu przebywał od 8 kwietnia 2016r. do 22 kwietnia 2016r. (vide: k. 171 akt). Nadto powód przebywał w Szpitalu od 10 lipca 2017r. do 19 lipca 2017r. (vide: k. 172 akt), ale miało to już miejsce po wniesieniu pozwu do sądu. Okoliczność, że powód od 2000r. do wniesienia pozwu, a więc w okresie 17 lat, 5 razy przebywał w Szpitalu w tym jeden raz tylko cztery godziny, innym razem 2 tygodnie, w żaden sposób nie może przesądzać o niemożności podjęcia przez niego działań w sprawie zważywszy, że pozwany do odpowiedzi na apelację dołączył dokumenty z których wynika, że powód zarówno w postępowaniu administracyjnym jak i w sądowych był reprezentowany przez fachowego pełnomocnika procesowego (vide: k. 191-193, 194, 195-197, 199-200 akt). Czy i ewentualnie jaki wpływ na stan zdrowia powoda miało zażywanie

T. wymagałoby wiadomości specjalnych, których Sąd nie posiada. A powód nie wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na powyższą okoliczność.

Rację ma pozwany zarzucając, że data umowy darowizny przedmiotu wchodzącego w skład spadku tj. 4 maja 2009r. nie koresponduje z treścią tego dokumentu w którego § 2 mowa jest o ostatecznej decyzji Wojewody (...) z dnia 31 stycznia 2014r. (vide: k. 29 akt). W tej sytuacji umowa darowizny nie mogła być zawarta w dniu 4 maja 2009r. Mogła zostać zawarta dopiero po dniu 31 stycznia 2014r. Jednakże ten fakt, z uwagi na uznanie roszczenia powoda za przedawnione, nie miał wpływu na treść wydanego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 102 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego odstępując od obciążenia powoda pozostałą częścią tych kosztów. Sąd miał na uwadze charakter dochodzonego roszczenia, a także poczucie krzywdy powoda jako spadkobiercy wynikające z bezprawnego przejęcia przez Skarb Państwa nieruchomości należącej do jego rodziców. Sąd Sąd o 50%, a więc z kwoty 10.800 zł do 5.400 zł obniżył koszty zastępstwa procesowego zasądzone od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji, jako znajdujące uzasadnienie w materiale zgromadzonym w aktach sprawy, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne z tym, że nazwisko O. i jego żony jest H. (vide: pismo S. i J. W. z dnia 12 listopada 1931r. - k. 87 akt, kontrakt z dnia 18 czerwca 1934r. - k. 87 akt), a nie (...) jak to kilkakrotnie ustalił Sąd Okręgowy. Sąd Apelacyjny przedstawiając ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji nazwisko H. podawał już w prawidłowym brzmieniu. Sąd Okręgowy w części rozważeniowej wskazał, że M. W. (3) darował swoje udziały powodowi (vide: str. 10 uzasadnienia - k. 149 akt), podczas, gdy to M. W. (3) darował swoje udziały powodowi, co wynika z umowy z dnia 4 maja 2009r. (vide: k. 29-30 akt). Sąd Apelacyjny przedstawiając rozważania Sądu Okręgowego wskazał, że to M. W. (3) darował powodowi swoje udziały. Nadto sprawa IC 895/10 toczyła się przed Sądem Okręgowym w Kaliszu, a nie przed Sądem Okręgowym w Koninie jak to wskazał Sąd pierwszej instancji na stronie 12 uzasadnienia (vide: k. 151 akt). Sąd Apelacyjny akceptuje uznanie Sądu pierwszej instancji, że roszczenie dochodzone pozwem uległo przedawnieniu. Nie akceptuje jednak rozważań Sądu Okręgowego co do tego, jakie zdarzenie wyrządziło szkodę oraz, że termin przedawnienia należy liczyć od 17 kwietnia 2008r., gdyż wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 17 kwietnia 2008r., jak też decyzje z dnia 6 sierpnia 1960r. Wydziału (...) i Leśnictwa (...) w P. i wcześniejsza z dnia 14 maja 1960r. Prezydium (...) Narodowej w O. nie dotyczą nieruchomości K. wykaz (...) z której przejęcia na rzecz Skarbu Państwa powód wywodzi roszczenia dochodzone w niniejszej sprawie, lecz nieruchomości K. wykaz (...). Biorąc powyższe pod rozwagę w pozostałym zakresie apelację powoda oddalono stosownie do art. 385 k.p.c.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. zasądził od powoda jako strony przegrywającej postępowanie apelacyjne na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej tylko zwrot części kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 2.000 zł. Sąd Okręgowy rozważania dotyczące przedawnienia roszczenia faktycznie odniósł do nieruchomości K. wykaz (...), z której przejściem na własność Skarbu Państwa w tym postępowaniu powód nie wiązał już dochodzonego roszczenia, gdyż jak chodzi o tą nieruchomość to są one objęte prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 27 grudnia 2012r. wydanym w sprawie sygn. akt I C 895/10. Ta nieprawidłowość Sądu Okręgowego mogła powoda utwierdzić w przekonaniu o konieczności i zasadności wywiedzenia w niniejszej sprawie apelacji i subiektywnym przekonaniu o trafności złożonego powództwa i środka odwoławczego. Sąd wziął nadto pod rozwagę charakter niniejszej sprawy, wiek powoda (urodził się (...)), a więc w dacie rozpoznania apelacji miał ponad (...) lat) oraz sytuację zdrowotną i majątkową powoda wynikającą m.in. z dokumentów załączonych do apelacji.

Piotr Górecki Mikołaj Tomaszewski Mariola Głowacka